

# לאור החכמה

לאור חכמתו של רבינו בעל 'אור שמח' ו'משך חכמה'

עלון מס' 33 | פרשת קרח תשפ"א

## שמחת התורה

עומקה של תורה

### קנין הכהנים במתנות כהונה

ונתתם תרומת ה' לאהרן הכהן (במדבר יח כח)

א: כתב הפר"ח (מים חיים, שו"ת סי ד) שישאל יכול לזכות לכהן קטן כ"ד מתנות כהונה, וה"ה לפדות את בנו אצל כהן קטן ולזכות לו את חמש הסלעים.

וראייתו מדברי הברייתא (יבמות צט:) המונה את הקטן בין אלו שאין חולקין להם תרומה בבית הגרנות, וביארה הגמרא (שם, ורש"י ד"ה דלאו) שהסיבה שאין נותנים לו שם היא משום שאין לו דעת ויש בכך זילות לתרומה, אבל לביתו ודאי אפשר להביא ולהקנות לו, כי אף שאין לקטן קנין בעצמו, מ"מ יכול לקנות מדעת אחרת המקנה לו.

ב: אמנם בקצוה"ח (סי' רמ"ג סק"ד) הקשה שמתנות כהונה אינם חשובים ממון לבעלים כדי שיוכל להיות דעת מקנה ולזכותם לכהן קטן. ועוד, שאף שוטה מנוי בין אלו שאין חולקין להם בבית הגרנות, ומבואר שמקבל מתנות כהונה למרות שא"א להקנות לו ע"י דעת אחרת.

ותירץ על פי מה שכתבו התוס' (סנהדרין סח: ד"ה קטן) ששכר טירחת הקטן שייך לו מדאורייתא, הרי שכל שיעבוד שנוצר לטובת הקטן מאפשר לו לקנות את תמורתו גם בלא דעת אחרת. כך דין מתנות כהונה שהתורה מחייבת את ישראל ליתנם, הקטן מקבלם תמורת שיעבוד חיוב הבעלים.

ג: ואכן בתרומת ישראל נאמר (שם שם לא) 'כי שכר הוא לכם חלף תרומתכם', ויתכן לומר שהתורה יצרה את שיעבוד ישראל לכהן שיהיה ממש כמו שכר פעולה, ובכך שהכהן עובד עבור ישראל נוצר שיעבוד המחייב את ישראל להשלימו ולכן בקטן אין צריך דעת אחרת.

אך בתרומת הלויים לכהנים אין שייך שיעבוד תמורת העבודה, שהרי גם הם עובדים עבודה במקדש, וגם תמורת חלק הכהנים בארץ אינם צריכים לתת, כי גם להם אין חלק בירושת הארץ.

ד: על כן יש לומר, שזכות הכהנים אינם מצד עצמם אלא ירושה היא להם מאהרן אביהם, וכמאמר הכתוב (דברים יח ב) 'ה' הוא נחלתו' בלשון נחלה וירושה, ומשום כך גם כהן קטן יורש את אהרן כגדול, מפני שאין צריך דעת וגדלות לירושה.

על כן נאמר במתנות הלויים לכהנים 'ונתתם תרומת ה' לאהרן הכהן', כי סיבת ושורש המתנה לכהן היא ירושתו מאהרן הזכאי למתנה זו ואינו צריך לעשות בתרומה קנין משל עצמו, ונאמר טעם זה במתנת הלויים ולא במתנות ישראל, כי מתנת הלויים לבדה מכריחה טעם זה, וכמו שהתבאר.

(משך חכמה במדבר יח כח)

## אור הדעת

### פרקי מחשבה

#### ענווה אמיתית

ולא הריעותי את אחד מהם (במדבר טז טו)

לא כן העניו האמיתי המואס בכל עליונות כלפי חברו ואינו רואה את עצמו גדול מאחר בשום צורה, אין לו כל חשש שתמעט קומתו נגד הגדולים ממנו במעלה וכניעתו אף להם אינה מפחיתה במעלתו.

ג: 'אחד העם' הוא כינוי למיוחד שבעם (בראשית כו י), 'ולא הרעתי את אחד מהם' אף את המיוחד מהם הגדול ממני במעלה. משה האיש, העניו מכל האדם, לא השפיל עצמו רק בפני הקטנים ממנו, אלא גם במעמד המיוחדים שבעם לא ראה איום על מעמדו וגדלותו, כי ענוות האמת הראתה לו את כל היצורים שווים אל מול בורא ומנהיג.

(משך חכמה במדבר טז טו)

א: שני מיני ענווה הם, האמיתית שהאדם רואה בה את עצמו כשווה ערך לכל הבריות, אל מול בורא כל יכול ומשפיע טובו על בריותיו, והמדומה שהיא שפלות חיצונית לצורך אישי או אפילו להתעלות בה עצמה על הבריות.

ב: מבחן האדם האם הוא שלם בענוותו או שאינה אלא דמיון. יהא מול הגדולים ממנו, שהרי קל יותר לאדם להתכופף בפני הנמוכים בידיעה ברורה שהוא מעליהם ורק מעלותיו הכבירות גורמות לו להכנע להם למראית עין, מאשר להכנע לגדולים ממנו באמת, שהשפלות בפניהם מצד הצדק מורה על אמיתות פחיתותו.

## משך הלב

### מעשי תורה ויראה

#### תהיה ילד שלי

עוד סיפר אז מרן הראש ישיבה, שסיפר לו רב פלוני בליטא, שיום אחד הוא נקלע לביתו של ה'אור שמח' רבנו מאיר שמחה זיע"א בדוינסק בשעת בין השמשות בין מנחה למערב, ורצה להכנס, אך אמרו לו שאי אפשר עכשיו להכנס אליו, הוא חיכה בחוץ הדלת סגורה. אחרי חצי שעה פתאום נפתחה קצת הדלת והוא הצליח להצניץ פנימה וראה שר' מאיר שמחה רוקד יושבים שם זוג קשישים איש ואשתו וילד קטן, ור' מאיר שמחה רוקד לפניהם. הרב שך סיפר את זה ודמעות זלגו מעיניו. הם נפרדו מר' מאיר שמחה, לשלום והרב הנ"ל שאל את ר' מאיר שמחה מה קרה כאן, אמר לו ר' מאיר שמחה אתמול באו אלי הזוג הזה אנשים קשישים כאן בדוינסק, הם רוצים להתגרש. שאלתי אותם יש לכם ילדים, השיבו שיש להם ילד קטן כבן 5 בן 6 שנולד להם לזנותם, השבתי להם, אומר ר' מאיר שמחה, אי אפשר לעשות צעד כזה מכריע להתגרש בלי שגם הבן יהיה כאן, תבואו מחר עם הילד, והם באו עכשיו עם הילד, הושבתי אותם ליד השולחן, אומר ר' מאיר שמחה, לקחתי את הילד על ברכיי והתחלתי לדבר אליו, ילד בן חמש שש, ואני אומר לו ילדי היקר תראה אתה יודע שרוצים לעשות אותך יתום, יש להורים שלך תכנית לעשות אותך יתום, אם הם יעשו אותך יתום אל תסתובב ברחובות, אלא תבוא אלי ותהיה ילד שלי. ההורים שמעו את הדיבורים האלה ופרצו בדמעות נוראות, במקום להסביר להם הוא דיבר עם הילד, ואז הם צעקו בבת אחת לא מתגרשים לא מתגרשים. והראש ישיבה סיפר בכזאת שמחה, ר' מאיר שמחה אמר הם אומרים שלא מתגרשים, אבל צריך לחזק הענין. ומרן חזר כמה פעמים על הביטוי של ר' מאיר שמחה לחזק הענין, ואז הוא עשה ריקוד לפניהם לחזק הענין.

(פניני רבינו האבי עזרי עמ' קב)

## חכמת חכמיו

### בינת המקראות

#### הבדלה והרמה

הבדלו מתוך העדה (במדבר טז כא) הרמו מתוך העדה (שם יז י)

א: יש לבאר מדוע בתחילה אמר ה' למשה ואהרן בלשון הבדלה ולאחר מכן בלשון הרמה.

ב: הבדלה אינה נובעת בהכרח מתוך מעלת אחד הצדדים אלא מהצורך בהפרדתם, לעומתה ההרמה היא משורש 'רם' וגבוה, ומשמעותה הפרדה מחמת התנשאות ומעלה.

ג: קודם שנגזר דינם הייתה אזוהרת ההיפרדות כהפרשה מוקדמת שאינה מתוך נחיתות העדה, רק סכנת העמידה בחברתם מחייבת בידול. אבל אחר גזר דינם שנאמר בהם (שם שם יא) 'כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף' נשמטה העדה ממקור חיותה, והייתה ההיפרדות הרמה ונשיאות מתוך פחיתותם של הללו.

(משך חכמה במדבר יז י)